

SLOBODAN PROTOK I SIGURNOST INDUSTRIJSKIH PROIZVODA

**Radomir MARINKOVIC
Sarajevo/BiH
EU Project Single Economic Space**

1. Uvod

U bilo kojem modernom društvu postoje mnogi proizvodi koji mogu prouzrokovati smrt ili povrede ukoliko su loše dizajnirani i proizvedeni. Na primjer, mašina, igračka, kotao za toplu vodu moraju se dizajnirati i proizvesti na takav način da ne prouzrokuju ozljedu i izvrgnu opasnosti svoje korisnike. Zbog ovih razloga vlade razvijaju legislativu i nastoje zaštititi svoje građane od rizika nesigurnih proizvoda. Ova tehnička pravila se mogu razlikovati između zemalja često zbog specifičnog historijskog razvoja njihove regulative i industrijske prakse, također u nekim slučajevima to nagovještava da su takve razlike motivirane željom za zaštitom lokalne industrije. Da li slučajno ili pak zbog dizajna, tehničke razlike veoma često stvaraju veoma snažne trgovinske barijere (poznate kao tehničke barijere u trgovini TBT). Tehničke barijere u trgovini proizilaze uglavnom zbog razlika u nacionalnim:

- tehničkim propisima i standardima
- procedurama ocjenjivanja usklađenosti (ispitivanje, certifikacija), prije plasiranja proizvoda na tržište i inspekcije proizvoda u upotrebi.

Tehničke barijere u trgovini mogu se pojaviti u bilo koje vrijeme u životnom ciklusu proizvoda od zamisli i dizajna, do proizvodnje i krajnje primjene ili recikliranja. Da bi osigurali slobodnu cirkulaciju roba neophodno je harmonizirati zahtjeve koji se odnose na proizvod i procedure odobravanja. Za efekat tehničkih barijera u trgovini može se reći da:

- povećava proizvodne troškove i vrijeme plasiranja na tržište, da bi se zadovoljili različiti nacionalni zahtjevi;
- povećava troškove ocjenjivanja usklađenosti zbog plaćanja višestrukih ispitivanja i zahtjeva za certifikaciju.

Slobodan protok roba je u isto vrijeme jedan od principa i jedan od ciljeva jedinstvenog evropskog tržišta. Otkako je EU zakonski entitet, slobodan protok roba je primarno osiguran legislativnim mjerama na nivou Zajednice. Ovo je urađeno, na primjer, primjenjivanjem uzajamnog priznavanja što je navedeno u presudama Suda pravde, harmonizacijom zakona Država članica pomoću Direktiva i drugih mjera da bi povećali transparentnost. Uz to, također je neophodno kreirati tehničko okruženje koje daje neophodan nivo povjerenja za plasiranje na tržište i slobodnu cirkulaciju proizvoda. Ovo uključuje jačanje infrastrukture kvaliteta u smislu standardizacije, mjeriteljstva, ispitivanja i certifikacije, akreditacije i upravljanja kvalitetom EU.

Unutrašnje tržište je odatle sastavljeno od mnogih (zakonskih) komponenti od kojih je CE – oznaka najvidljivija. Kao što ljudi trebaju pasoš za prelazak granica, za CE – oznaku se može reći da je “pasoš” za proizvode. Rezolucije o Novom pristupu i Globalnom pristupu, usvojene u kontekstu programa Unutrašnjeg tržišta, napravile su značajan doprinos stvaranju uvjeta za redistribuciju odgovornosti za zaštitu zdravlja i sigurnosti itd. između javnih organa vlasti i privrednih subjekata, temeljeći usklađenost sa zahtjevima Zajednice o kvalitetu instrumenata (osiguranje kvaliteta, certifikacija proizvoda, itd.).

Jasno je da je usklađenost sa regulatornim zahtjevima Zajednice kroz instrumente kvaliteta, neophodan uvjet za marketing proizvoda u Uniji, ali ne mora biti dovoljan da osigura odgovarajući nivo konkurentnosti Evropske industrije. Sveukupne strategije kvaliteta usmjerene ka takmičenju sa najboljim na tržištu će osigurati konkurentnost kao i usklađenost sa propisima.

2. Zakonski okvir

2.1 Osnovni principi

Rimski Sporazum propisuje osnovne principe za slobodan protok roba (eliminaciju carinskih dažbina i količinskih restrikcija, pravila konkurencije, državne monopole, državnu pomoć itd. Članovi 30 i 36 (značenje ovih članova dao je Sud pravde) propisali su osnovno pravilo slobodnog cirkulisanja roba. Izuzetak od ovog pravila jedino je dopušten zbog razloga zaštite esencijalnih javnih interesa.

Početakom 1980-ih, Zajednica je u području tehničkih barijera u trgovini prošla kroz tihu revoluciju po pitanju mehanizama za osiguranje, da se jedino sigurni proizvodi mogu plasirati na tržište, odakle god dolaze, unutar i izvan Zajednice. Slučaj "Cassis de Dijon" (liker iz Dižona) u 1981 godini te veliki broj drugih slučajeva koji se odnose na Članove 30 i 36 u Evropskom Sudu pravde, dali su Zajednici ključne elemente koji su kasnije formirali osnove za novu legislativu Zajednice, učvršćujući sljedeće principe:

- Proizvodi proizvedeni u Državi članici trebaju imati koristi od slobodne cirkulacije kroz Zajednicu;
- Država članica demonstrira da proizvod ne ispunjava esencijalne zdravstvene i sigurnosne uvjete, i to nije više odgovornost proizvođača da pokaže da proizvod ispunjava esencijalne zahtjeve;
- Država članica može intervenirati jedino kada proizvod ne respektira esencijalne zahtjeve, to znači da u svim ostalim slučajevima Države članice moraju prihvatiti proizvode na njihovom tržištu.

2.2 Transparentnost

To je postignuto Usvajanjem Direktive Vijeća 83/189/EEC, koja je propisivala proceduru za obezbjeđivanje informacija u području standarda i tehničkih propisa, a u cilju osiguranja transparentnosti nacionalnih aktivnosti i jačanju opredjeljenosti za standardizaciju. Ova direktiva obavezuje Državu članicu da objavi svoj nacrt tehničkih propisa Komisiji i drugim Državama članicama, te da preduprijedi njegovo usvajanje za vrijeme tzv. perioda mirovanja kao i dopuštenje da Komisija i Države članice komentiraju nacrt. Odatle, Direktiva obezbjeđuje transparentnost nacionalnih tehničkih propisa i predstavlja alat za predupređenje tehničkih barijera u trgovini.

Direktiva 83/184/EEC, također daje Komisiji, nakon konsultacija sa Državama članicama, mogućnost davanja punomoći Evropskim organizacijama za standardizaciju da pripreme standarde za podršku politike Zajednice u različitim područjima.

Druga mjera za povećanje transparentnosti je odluka Vijeća i Parlamenta, koja obavezuje Države članice da informiraju Komisiju i druge Države članice o poduzetim mjerama protiv proizvoda (povlačenje sa tržišta, modifikacija, itd.) u skladu sa nacionalnom legislativom, koja nije harmoniziranom na nivou Zajednice.

2.3 Harmonizacija

Do sredine 1980 –ih harmonizacija zakona Država članica se odvijala u skladu sa tzv. Direktivama starog pristupa. Ove Direktive su veoma često bile uskog područja primjene, sadržavale su detaljne obavezne standarde ili tehničke zahtjeve, tipsko odobrenje nacionalnih organa vlasti, bile su opcionalne u primjeni i često su bile predmetom izmjena zbog tehničkog progresa. Ovo je dovelo do potrebe za usvajanjem nove zakonske tehnike.

Vijeće Evropske Zajednice je u maju 1985 godine odobrilo rezoluciju o Novom pristupu tehničkoj harmonizaciji i standardizaciji, koja je objedinila harmonizaciju propisa i nacionalnih standarda, i uzajamno priznavanje rezultata ispitivanja i certifikacije, preko usvajanja nove strategije bazirane na sljedeća četiri principa:

- Harmonizacione direktive definišu esencijalne zahtjeve koji se tiču zdravlja i sigurnosti koje trebaju zadovoljiti proizvodi koji se plasiraju na tržište i cirkulišu slobodno u Zajednici;
- Tehničke specifikacije koje obuhvataju proizvodnju i marketing proizvoda koji zadovoljavaju esencijalne zahtjeve izložene u Direktivama će navesti Evropska standardizacijska tijela (CEN, CENELEC, ETSI) u tzv. harmoniziranim standardima (EN, ETS);
- Primjena harmoniziranih standarda ostaje dobrovoljna;
- Proizvodnja proizvoda u skladu sa harmoniziranim Evropskim standardima vodi do “pretpostavke o usklađenosti” sa rečenim esencijalnim zahtjevima, te normalno vodi do manje problematičnog procesa ocjenjivanja usklađenosti.

Osnova za Novi pristup čini samo jedan dio politike osmišljenje za ostvarivanje unutrašnjeg tržišta. Postojanje standarda koji specificiraju esencijalne zahtjeve izgledalo je kao neophodan, mada ne i dovoljan preduvjet. Bilo je neophodno obezbjediti uvjete gdje se ocjenjivanje usklađenosti moglo izvesti u skladu sa transparentnim, pouzdanim procedurama koje su garantirale kvalitet dobivenih rezultata.

U svojoj Rezoluciji od 21 decembra 1989 godine o Globalnom pristupu certifikaciji i ispitivanju Vijeće je postavilo svoj cilj o obezbjeđivanju u okviru Unutrašnjeg tržišta, homogenog transparentnog i vjerodostojnog tehničkog okruženja u koga javni organi vlasti, privredni subjekti i korisnici mogu imati povjerenje i koji na kraju vodi ka postojanju kvalitetnijih proizvoda na tržištu.

Ovo povjerenje moralo se bazirati na tehničkoj kompetetnosti dijela proizvođača, ispitnih laboratorija, tijela odgovornih za audite kvaliteta, certifikacijskih i inspeksijskih tijela i na transparentnosti u procedurama za ocjenjivanje usklađenosti bilo da su procedure predmet propisa ili su dobrovoljne (te odatle obuhvataju sve na unutrašnjem tržištu).

Rezolucija o Globalnom pristupu ustanovljava vodeće principe politike Zajednice koja se odnosi na ocjenjivanje usklađenosti:

- korištenje “modula” s obzirom na različite faze procedura za ocjenjivanje usklađenosti (modularni pristup) i kriterija za imenovanje i notificiranje tijela obuhvaćenih tim procedurama;
- generaliziranu upotrebu Evropskih standarda s obzirom na osiguranje kvaliteta i zahtjeve koje trebaju ispuniti tijela za ocjenjivanje usklađenosti (EN 45000) i uspostavljanje akreditacijskih sistema;
- Promociju uzajamno priznatih sporazuma s obzirom na ispitivanje i certifikaciju u nereguliranoj oblasti, pod okriljem Evropske organizacije za ispitivanje i certifikaciju (EOTC);
- jačanje razvoja posvojeće infrastrukture kvaliteta u okviru Zajednice uz minimiziranje njihovih razlika
- Promociju eksternih odnosa Zajednice sa trećim zemljama pomoću:
 - sporazuma o međusobnom priznavanju;
 - programa kooperacije i tehničke pomoći.

Svjesni značaja standarda kvaliteta, te da bi proveli u praksi politiku Zajednice izloženu u **Globalnom pristupu**, Vijeće je potaklo ulogu onih standarda kvaliteta u svojoj odluci od 13 decembra 1993 (izmjenjenu i ažuriranu od Vijeća 22 jula 1994) koji su odobrali “**modulski**” okvir koji se bavi “**procedurama za ocjenjivanje usklađenosti**”.

Te procedure koriste osnovne strukture za ocjenjivanje usklađenosti, od prve strane (proizvođačima), ili treće strane (certifikacijskim tijelima, inspeksijskim tijelima, ispitnim laboratorijama) koje se odnose na “fazu dizajna” i “proizvodnu fazu” proizvoda.

“Module” daje zakonodavac s obzirom na tip proizvoda i uključene rizike, sredstava za uspostavljanje prikladnih procedura za proizvođače, da bi demonstrirali usklađenost svojih proizvoda sa esencijalnim zahtjevima.

Paralelno, ova Odluka uvodi harmonizirane kriterije za postavljanje i korištenje **CE oznake**.

CE – oznaka je vidljiv znak usklađenosti sa primjenjivim Direktivama koje harmoniziraju esencijalne zahtjeve. CE – oznaka pokazuje da je proizvod koji nosi oznaku usklađen sa zahtjevima primjenjivih Direktiva i zbog toga mora biti prihvaćen na tržištima svih Država članica. U ovom trenutku postoji 17 Direktiva novog pristupa koje harmoniziraju proizvode ili zajedničke oblike proizvoda kao što su igračke, uređaji za gas, građevinski materijali ili elektromagnetna kompatibilnost i niskonaponske komponente (potpuna lista ovih direktiva može se naći u nastavku teksta).

Ono što je fundamentalno u ovom novom pristupu je da to nisu nove legislativne tehnike same po sebi nego priznanje da se profesionalci mogu pozvati na tržištu, da doprinesu kompletiranju jedinstvenog tržišta i da to nisu samo nacionalni organi vlasti ti koji mogu osigurati zadovoljavanje sigurnosnih zahtjeva. Novi pristup je prije svega preraspodjela odgovornosti između javnih organa vlasti i privatnog sektora.

Do danas 17 “Direktiva novog pristupa” (smatrajući Direktivu 73/23/EEC kao dio njih) je već odobreno na ovoj osnovi i one obuhvataju sljedeća područja:

- Jednostavne posude pod pritiskom (87/404/EEC) dopunjena Direktivom (93/68/EEC);
- Igračke (88/378/EEC) dopunjena Direktivom (93/68/EEC);
- Građevinski proizvodi (89/106/EEC);
- Elektromagnetna kompatibilnost (89/336/EEC) dopunjena Direktivama (93/68/EEC) i (92/31/EEC);
- Mašine (98/37/EEC);
- Lična zaštitna oprema (89/686/EEC) dopunjena Direktivama (93/68/EEC) (93/95/EEC) i (96/95/EEC);;
- Neautomatske vage (90/384/EEC) dopunjena Direktivom (93/68/EEC);
- Aktivna implantabilna medicinska sredstva (90/385/EEC) dopunjena Direktivama (93/42/EEC) i (93/68/EEC);
- Sprave koje sagorijevaju gasovita goriva (90/396/EEC) dopunjena Direktivom (93/68/EEC);
- Toplovodni kotlovi na tekuća ili gasovita goriva (92/42/EEC) dopunjena Direktivom (93/68/EEC);
- Električna oprema dizajnirana za korištenje u okviru određenih granica napona (73/23/EEC) dopunjena Direktivom (93/68/EEC);
- Eksplozivi za civilnu upotrebu (93/15/EEC);
- Medicinska sredstva (93/42/EEC) dopunjena Direktivama (98/79/EEC) i (2000/70/EEC);
- Oprema i zaštitni sistemi namijenjeni za korištenje u potencijalno eksplozivnim atmosferama (94/9/EC);
- Rekreativni brodovi (94/25/EC);
- Liftovi (95/16/EC).

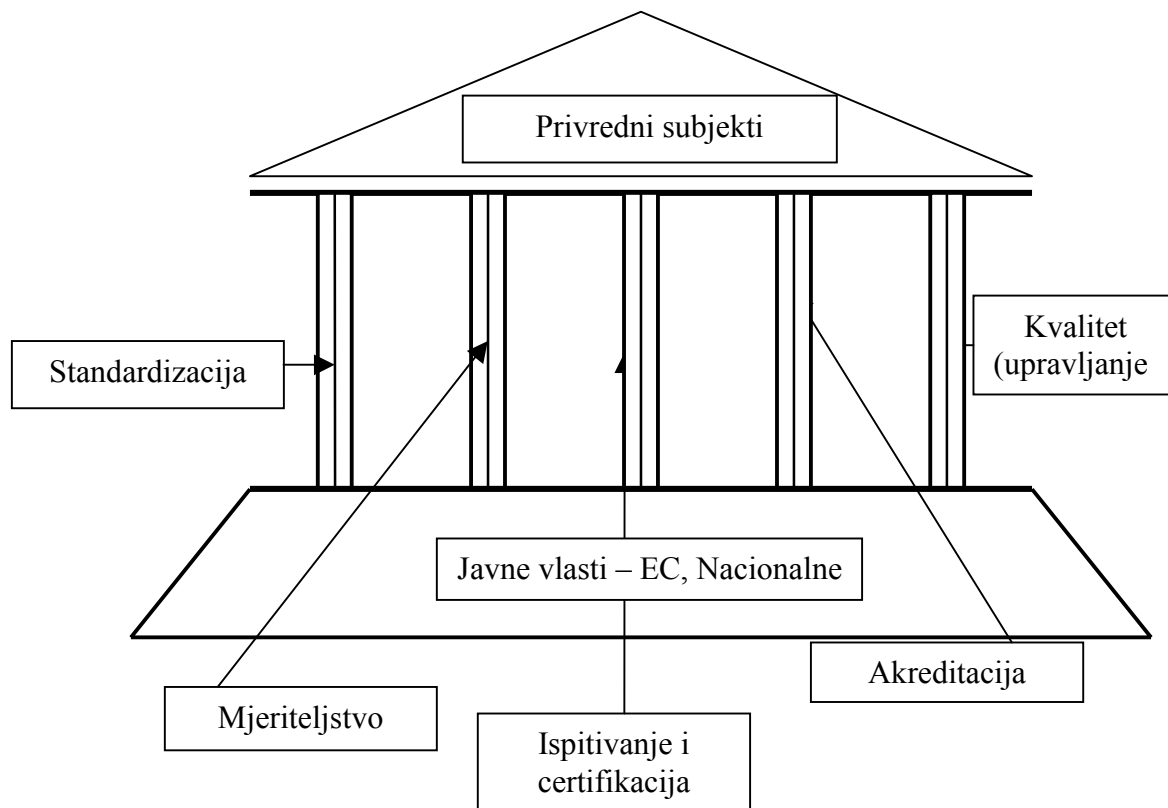
3. Evropska kuća kvaliteta

Da bi istaklo svoj potencijal jedinstveno tržište treba homogeno, transparentno i vjerodostojno tehničko okruženje u koje će javni organi vlasti, privredni subjekti i korisnici/potrošači imati povjerenje.

Ovo povjerenje mora se bazirati na tehničkoj kompetentnosti dijelova komponeneta koje možemo zvati “Evropska kuća kvaliteta”. Evropska kuća kvaliteta je sastavljena od različitih struktura, javnih i privatnih, na Evropskom i nacionalnom nivou koje su neophodne za demonstriranje usklađenosti da bi se osigurala slobodna cirkulacija, te porasla i ojačala konkurentnost Evropske privrede.

Evropska kuća kvaliteta je sastavljena od institucionalnih stubova: standardizacije, ispitivanja i certifikacije, mjeriteljstva i akreditacije, i upravljačkog stuba upravljanja kvalitetom.

Na isti način u području standardizacije mi nikad ne pretendiramo da razvijamo standardizacijsku infrastrukturu u svrhu donošenja propisa preferirajući da sve standardizacijske potrebe budu zadovoljene pomoću postojećih standardizacijskih tijela. Što se tiče ostalih stubova nikad nije postojala namjera da se razvija infrastruktura za regulirane svrhe; željeli smo koliko god je moguće oslanjanje na infrastrukture kvaliteta koje su tržište i privredni subjekti već obezbjedili.

3.1. Standardizacijski stub

Standardi su tehničke specifikacije koje osiguravaju kompatibilnost između proizvoda i usluga, prikladne nivoe njihove sigurnosti, kvaliteta ili djelotvornosti i ispitne metode potrebne za uspostavljanje usklađenosti sa ovim specifikacijama. Standardi su zbog toga instrument za ekonomsku i industrijsku integraciju i tehnička osnova za podršku legislativi.

Standardizacija može funkcionirati na međunarodnom, regionalnom i nacionalnom nivou. Priznate organizacije za standardizaciju na svjetskom nivou su IEC (Međunarodna komisija za elektrotehniku) kompetentna u području elektrotehnologije, ITU (Međunarodna unija za telekomunikacije) u području telekomunikacija i radiokomunikacija i ISO (Međunarodna organizacija za standardizaciju) koja je kompetentna za sva ostala područja.

Na Evropskom nivou stvorene su tri organizacije za standardizaciju a to su CENELEC (Evropski komitet za standardizaciju u elektrotehnici) u području elektrotehnologije, ETSI (Evropski institut za telekomunikacijske standarde) je kompetentan za telekomunikacije, CEN (Evropski komitet za standardizaciju) u svim ostalim područjima. Članice CEN-a i CENELEC-a kao i ISO-a i IEC-a su odgovarajuća nacionalna standardizacijska tijela u zemljama EU i EFTA. Većina centralno Evropskih i istočno Evropskih zemalja su pridruženi članovi. CEN-a i CENELEC-a, i nedavno je Češko nacionalno tijelo za standardizaciju postalo punopravni član CEN-a. Suprotno CEN-u i CENELEC-u članovi ESTI-ja nisu nacionalne delegacije, ali mogu biti javne ili privatne organizacije koje su uključene u telekomunikacije.

Novi pristup koji je uveden kao novi način za pripremu harmonizirane legislative, za smanjenje umnožavanja prekomjernih tehničkih direktiva po pojedinom proizvodima, te pozivanjem za participacijom privrednih subjekata u legislativnom procesu. Takav pristup je napravio glavni politički prodor u ovom području na mnogo načina.

Prvo, u legislativu Evropske Unije stavljeni su jedino fundamentalna sigurnosna i zdravstvena pitanja (esencijalni zahtjevi), ostavljajući detaljne (tehničke) specifikacije procesu standardizacije, uključujući sve zainteresirane strane. Drugo, ovim se htjelo postaviti okvir i uvjeti pod kojim Evropska tijela za standardizaciju CEN, CENELEC, i ETSI mogu razviti harmonizirane prateće standarde za Direktive novog pristupa, kao i standarde za podršku politike Zajednice u drugim područjima, na primjer javno snabdijevanje.

Direktiva 83/189/EEC postavlja veliki dio od ovog okvira i glavni korišteni instrument je tzv. mandat. Mandat (punomoć) je formalni poziv od strane Komisije, nakon konsultacija sa Državama članicama, da Evropska tijela za standardizaciju elaboriraju Evropske standarde za datu svrhu. Mandatima se postavljaju ciljevi, objašnjavaju potrebe Zajednice za standardima i ukazuje na zakonski i politički okvir koji standardizatori moraju uzeti u obzir.

Proces Evropske standardizacije djeluje na sljedećim principima:

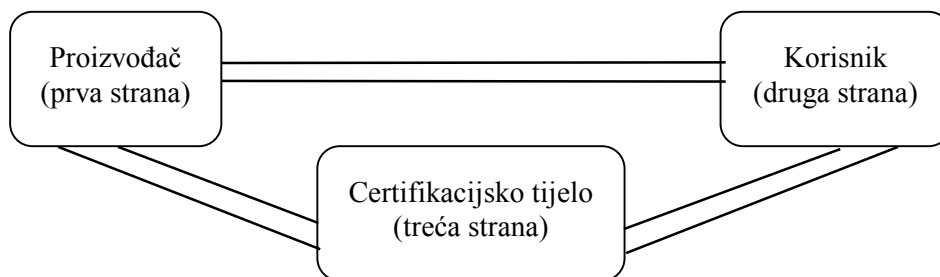
- **Otvorenost i transparentnost:** svi zainteresirani uzimaju udio u poslu;
- **Konsenzus:** standardi se razvijaju na osnovu dobrovoljnog dogovora između zainteresiranih strana;
- **Nacionalna obaveza:** zvanično usvajanje Evropskih standarda se odlučuje većinom glasova svih nacionalnih članova i obavezujuće je za sve od njih;
- **Tehnička koherentnost na Evropskom i nacionalnom nivou:** Standardi formiraju kolekciju koja osigurava njihov vlastiti kontinuitet za dobrobit korisnika na Evropskom i nacionalnom nivou kroz obaveznu nacionalnu implementaciju Evropskih standarda i povlačenje konfliktnih nacionalnih standarda.

3.2. Stub ispitivanje, certifikacija i inspekcija

Postojanje standarda koji specificiraju esencijalne zahtjeve je neophodno ali nije dovoljno. Neophodno je izgraditi transparentan okvir za izvođenje ocjenjivanja usklađenosti proizvoda prema EC Direktivama.

Da bi kreirali uvjete koji doprinose povjerenju u ovom tehničkom okruženju [sastavljenom od specifikacija proizvoda (iznesenom u Evropskim standardima) i struktura za ocjenjivanje usklađenosti (ispitne i kalibracijske laboratorije)] **Globalni pristup** je imao za cilj pravljenje ovih struktura što je moguće više homogenim, transparentnim i vjerodostojnim u cijeloj Zajednici. Ovo je zbog toga da bi se učvrstio certifikacijski stub.

Certifikacija je procedura kojom treća strana daje pisano uvjerenje da je proizvod, proces, ili usluga u skladu sa specifičnim zahtjevima. Ispitivanje uključuje određivanje jedne ili više karakteristika datog proizvoda, procesa ili usluge prema specificiranoj proceduri. Inspekcija znači ocjenjivanje usklađenosti pomoću observacija i prosuđivanjem. U ovom kontekstu veoma je važno napraviti razliku između prve, druge i treće strane. To je prikazano na narednoj slici ispod.

U 1989 godini bilo je moguće objediniti “meni za ocjenjivanje usklađenosti”, iz kojeg je Vijeće moglo odabrati prikladne procedure prema opasnostima ili rizicima vezanim za proizvode u različitim industrijskim sektorima. Oni nisu mogli nametnuti samo jednu proceduru zato što pri postojanju koherentne politike je bilo moguće identificirati elemente koji dopuštaju ekvivalentnost različitih rezultata certifikacijskih procedura, čak i ako su ove procedure ostale tehnički različite.

Pod modularnim pristupom za certifikaciju usvojenom 13 decembra 1990 godine, zamijenjen Odlukom 93/465/EEC, odobrenom 22 jula 1993 godine, Vijeće je postavilo određen broj baznih principa o tome kako treba koristiti ove procedure u Zajednici. Ovo je uvelo certifikaciju sistema kvaliteta kao što je izloženo u seriji Evropskih standarda EN – ISO 9000 kao sredstva za doprinos demonstraciji usklađenosti proizvoda, za koje direktive postavljaju nivoe sigurnosti.

Između osam modula za ocjenjivanje usklađenosti, Vijeće je odlučilo uključiti tri modula koji se odnose na osiguranja kvaliteta kao što je sadržano u standardima EN – ISO 9001, 9002, i 9003, četiri modula koji se odnose na ispitivanje, certifikaciju i/ili inspekciju i jedan modul posvećen proizvođačevim deklaracijama o usklađenosti.

Doista, odluka ukazuje da uspostavljanje sistema kvaliteta od strane proizvođača u skladu sa Evropskim standardima EN ISO 9000, daje pretpostavku o usklađenosti sa zahtjevima Direktiva s obzirom na sisteme kvaliteta i da usklađenost sa serijom Evropskih standarda EN 45000 daje pretpostavku o usklađenosti sa zahtjevima Direktiva koji se odnose na notificirana tijela (za potrebe ocjenjivanja usklađenosti).

Gore pomenuta odluka daje pored ostalih osnovnih smjernica koje se koriste u tehničkoj harmonizaciji (Novi pristup) Direktiva, na sljedeće principe:

- Kao opće pravilo, proizvod treba podvrći ocjenjivanju u obje faze (dizajn i proizvodnja) prije plasiranje na tržište;
- Direktive trebaju postaviti niz mogućih izbora među različitim modulima, koji obuhvataju dvije faze da bi garantirali visok nivo sigurnosti za dati proizvod ili proizvodni sektor. Pri uspostavljanju opsega mogućih izbora Direktive će uzeti u obzir prikladnost procedura s obzirom na tip proizvoda, uključene rizike, itd;
- Kada god Direktive daju proizvođaču mogućnost korištenja modula baziranih na tehnikama osiguranja kvaliteta, proizvođač također treba imati mogućnost kombinacije modula koji ne koriste osiguranje kvaliteta i obrnuto.

Usvajanjem pojma ekvivalentnosti nivoa zaštite na kraju svih procedura, Vijeće ostavlja mnogo širi izbor proizvođačima, što znači veću fleksibilnost i dopušta im donošenje odluka baziranih na ekonomskim parametrima, radije nego na obavezama proisteklim iz primjene zakona.

Općenito, možemo reći da se mogu uspostaviti četiri glavna "puta za ocjenjivanje usklađenosti", slijedećom kombinacijom mogućih procedura:

- deklaracijom proizvođača (modul A);
- certifikacija/inspekcija proizvoda (moduli B+C, B+F, modul G);
- certifikacija proizvoda kao nadopuna certifikaciji osiguranja kvaliteta (moduli B+D, B+E);
- puna certifikacija osiguranja kvaliteta koja može uključiti audit dizajna proizvoda (modul H).

Međutim, važno je naglasiti da su mehanizmi ocjenjivanja usklađenosti uvedeni pod ovim zakonskim okvirom bazirani na dvo koračnom izbalansiranom pristupu. Prvi korak prije plasiranja proizvoda na tržište koji uključuje kriterije za postavljanje CE oznake, drugi nakon iznošenja na tržište baziran na mehanizmima nadzora tržišta. Prva faza je oštija, budući da postoji manja potreba za drugom fazom.

3.2.1 Notificirana tijela

Pod uslovima postavljenim u Globalnom pristupu, moguće se udaljiti od sistema u kome se izvještaji, certifikati i odobrenja mogu jedino dodjeljivati od strane javnih organa vlasti, zato što su oni jedine vjerodostojne institucije. U području ispitivanja i certifikacije moguće je uvjeriti organe vlasti, da jačaju svoje povjerenje u privatne operatore, uz uvjet da se njihova kompetentnost može demonstrirati pomoću odgovarajućih Evropskih standarda.

Procedure ocjenjivanja usklađenosti izložene u Direktivama izvode Notificirana tijela. Notificirana tijela mogu biti javna ili privatna tijela, ali uvijek moraju biti treća strana. Država članica određuje Notificirana tijela smještena na svojo teritoriji. Države članice mogu jedino odrediti ona tijela koja su tehnički kompetentna, i moraju osigurati da tijela kontinuirano održavaju svoju kompetentnost.

Za ocjenjivanje tehničke kompetentnost, Vijeće je iznijelo da usklađenost sa serijom standarda EN 45000, daje pretpostavku usklađenosti sa zahtjevima Direktiva na osnovu akreditacije ili drugog dokumentiranog dokaza. Akreditacija i korištenje standarda EN 45000 nije obavezno, ali Vijeće im daje privilegiran status. Notifikacija je akt pomoću kojeg javni organi vlasti u Državi članici notificiraju Komisiji i drugim Državama članicama da je tijelo odgovorno za ocjenjivanje usklađenosti pod Direktivama novog pristupa.

Notifikacija se može podijeliti u dva akta:

- akt ocjenjivanja tehničke kompetentnosti, koji time omogućava tehničku sposobnost, objektivnost, neovisnost i transparentnost
- akt identificiranja tijela, s obzirom na političku odgovornost nacionalnih organa vlasti.

Notificirana tijela mogu podugovarati određene specifične tehničke zadatke drugim tijelima koja imaju dokazanu stručnost. Međutim Notificirano tijelo ne može pod bilo kakvim okolnostima podugovarati sve svoje aktivnosti, tako da notifikaciju učine beznačajnom. Notificirana tijela ne mogu podugovarati aktivnosti ocjenjivanja, jer su to esencijalni zadaci za koje su notificirani.

3.2.2 Evropska organizacija za ispitivanje i certifikaciju (EOTC)

Ključna struktura certifikacijskog stuba je EOTC. EOTC je stvorena da razvija okvir za nereglistanu oblast u vezi sa pitanjima ocjenjivanja usklađenosti dok djeluje na takav način da daje tehničku pomoć legislativi zemalja EU i EFTA s obzirom na ocjenjivanje usklađenosti u regulisanoj oblasti.

Stvaranje EOTC-a dovelo je do uspostavljanja nacionalnih struktura da bi osigurali predstavljanje na Evropskom nivou (trenutno postoji 18 Nacionalnih članica). Uspostava grupa za sporazume (do danas postoji 11) i četiri sektorska komitete je bio također važan rezultat.

3.3 Mjeriteljski stub

Metrologija je nauka o mjerenju. Mjerenje ima veliki uticaj na svakodnevni život građana i ima važnu ulogu u područjima kao što su istraživanje i razvoj, proizvodnja, agrikultura, medicina i trgovina. Tačna i pouzdana mjerenja bilo da su fizička, kemijska ili biološka su zbog toga esencijalna za funkcioniranje modernog društva.

Osiguranje pouzdanosti u mjerenjima može se uraditi pomoću sljedivosti i kalibracija. Sljedivost je karakteristika/ kvalitet kod mjerenja koje dopušta rezultatu da bude u vezi sa odgovarajućim normalama, nacionalnim ili međunarodnim pomoću neprekinutog niza poređenja. Kalibracija mjernog instrumenta znači ustanovljavanje njegove greške u poređenju sa referentnim koji je sljediv pomoću neprekinutog niza poređenja prema međunarodnoj normali.

Standardi EN ISO 9000 zahtijevaju da se inspeksijska i ispitna opreme koju koriste dobavljači da demonstriraju usklađenost proizvoda sa specificiranim zahtjevima mora kontrolirati, kalibrisati i održavati.

Kalibracijske laboratorije imaju veoma važnu ulogu za industriju, trgovinu, i društvo u cjelini u osiguranju sljedivih kalibracija. Zbog toga se potiče demonstracija njihove kompetentnosti putem akreditacije prema standardu EN 45001.

Nacionalne institucije odgovorne za mjeriteljstvo u zemljama EU i EFTA organizirale su se u organizaciju nazvanu EUROMET da bi surađivali u cilju jačanja povjerenja i uzajamnog priznavanja kalibracijskih rezultata. Na međunarodnom nivou ova suradnja odvija se u okviru BIPM – a (Bureau International de Poids de Mesures).

Posebno područje metrologije je ono koje se tiče zakonskog mjeriteljstva. Zakonska primjena mjeriteljstva je u skladu sa implementacijom propisa za mjerne instrumente koji se koriste od strane javnosti i za javnost. I ovdje postoji suradnja na Evropskom nivou kroz WELMEC (Western European Legal Metrology Co – operation) i na međunarodnom nivou u okviru međunarodne organizacije za zakonsko mjeriteljstvo OIML (International Organization of Legal Metrology).

Zajednica pomaže istraživanje u području mjeriteljstva u okviru programa SMT (Etaloni, mjerenje i ispitivanje) pod četvrtim okvirnim programom. Ciljevi SMT – a su da obezbjedi istraživanje i tehničku pomoć za kontinuirano uvođenje harmoniziranih sistema mjerenja, referentnih materijala i pisanih standarda esencijalnih za osiguranje efikasnog rada jedinstvenog tržišta i ostalih ciljeva Zajednice i konkurentnosti Evropske industrije.

3.4 Akreditacijski stub

Akreditacija je procedura kojom mjerodavno tijelo daje formalno priznanje da je tijelo ili osoba kompetentno da izvodi specifične zadatke. Drugačije rečeno, akreditacija ostavlja laboratorijama, certifikacijskim i inspekcijskim tijelima koji su ocjenjivani, i gdje je izvođen audit u regularnim intervalima od treće strane njihovu tehničku kompetentnost prema objavljenim tehničkim kriterijima.

Kao tehnika ocjenjivanja od treće strane akreditacija je važan instrument za generiranje i održavanje povjerenja u tijelima za ocjenjivanje usklađenosti i zbog toga je fundamentalna za ispravno funkcioniranje transparentnog, vjerodostojnog i kvalitetom vođenog ocjenjivanja usklađenosti tržišta u Evropi. Imperativno je za industriju da ima neovisnu validacijsku službu za certifikaciju da bi bila u potpunosti konkurentna. Od osnovne važnosti za javne organe vlasti, bilo da su nacionalne ili Evropske, je da osiguraju povjerenje i vjerodostojnost izdatih certifikata, bilo gdje u Evropi, te odatle da olakšaju slobodan protok roba. Također, od osnovne važnosti za sama tijela za ocjenjivanje usklađenosti je da demonstriraju svoju tehničku kompetentnost i da osiguraju kredibilitet i transparentnost u svojim procedurama.

Akreditacija je instrument koji može donijeti povjerenje u aktivnosti ocjenjivanja usklađenosti. Da bi to uradili to mora biti vjerodostojno i transparentno. Nacionalni organi vlasti imaju odgovornost da poduzmu odgovarajuće mjere da osiguraju da nacionalni akreditacijski sistem bude neovisan, nekomercijalan, efikasno organiziran, i da uzima učešće u Evropskoj i međunarodnoj suradnji.

Na Evropskom nivou jedinstvena akreditacijska organizacija će olakšati identificiranje zajedničkog Evropskog akreditacijskog sistema, olakšavajući suradnju i uzajamno priznavanje na Evropskom nivou i sa trećim zemljama. Na Evropskom nivou EAL (European Co-operation for Laboratory Accreditation) i EAC (European Accreditation of Certification) koji organiziraju suradnju između nacionalnih akreditacijskih tijela zemalja EU i EFTA su sjedinjene u jednu organizaciju. EAL i EAC provode sporazume o međusobnom priznavanju bazirane na međusobnom ocjenjivanju što može doprinijeti da se certifikacija i ispitivanje obave samo jedanput.

Akreditacija nije obavezna za tijela koja traže notifikaciju, ali nacionalni organi vlasti akreditaciju trebaju smatrati najpogodnijom tehničkom osnovom za ocjenjivanje tijela koja traže notifikaciju da bi reducirali razlike u primjenjenim kriterijima.

Mora se napraviti jasna razlika između akreditacije i certifikacije. Akreditacijska tijela se ne trebaju angažirati u drugim aktivnostima za ocjenjivanje usklađenosti tako da ne kompromitiraju svoju neovisnost i integritet.

Jedinstvena, koherentna i transparentna Evropska akreditacijska struktura može doprinijeti ciljevima vanjske trgovinske politike Zajednice, u području standarda i ocjenjivanja usklađenosti. Ovo će naravno biti olakšano osiguravanjem koherentnosti između Evropskog i međunarodnih nivoa s obzirom na standarde, upute i uslove za uzajamno priznavanje.

3.5. Stub kvaliteta

Evropska politika za promociju kvaliteta je u isto vrijeme stub i veza stuba Evropske kuće kvaliteta. Namijenjena je za kreiranje homogenog Evropskog okvira za osiguranje komplementarnosti, kohezije i povećane sinergije između različitih Evropskih, nacionalnih i lokalnih politika i inicijativa u području kvaliteta, koje uključuju javne i privatne operatore uzimajući u obzir principe subsidiarnosti da bi promovirali i povećali konkurentnost Evropskih privrednih subjekata.

U formuliranju ove inovativne promotivne politike kvaliteta integrirane u novi dinamičan i široko rasprostranjen pristup politike industrijske konkurentnosti Evropske Unije, Komisija namjerava **usredotočiti** i **generalizirati** debatu s obzirom na kvalitet između društvenih struktura:

- **Usmjeriti debate o kvalitetu** kao element sveukupne strategije kompanija, koje imaju za cilj opću konkurentnost, ne više kao tehnički pristup usmjeren na primjer na certifikaciju sistema kvaliteta. Certifikacija sistema kvaliteta tvori za kompanije, posebno za mala i srednja preduzeća značajan put za dokazivanje njihovog kapaciteta u ispunjavanju zahtjeva, i odatle postaje veoma važna u okviru unutrašnjeg tržišta. Unatoč tome certifikacija sistema kvaliteta sebi ne smije biti sama sebi cilj. Paralelno, upotreba ISO 9000 od strane kompanija može se smatrati prvim korakom ka globalnom upravljanju kompanijama.
- **Generalizirati debate oko nove koncepcije kvaliteta**, koja obuhvata ne samo tradicionalne tehničke i ekonomske aspekte, nego također društvene, okolinske, fiskalne i zakonske i koji uzimaju u obzir potrebe društva kao cjeline. Kreirana je nova paradigma "**Društvo na putu prema savršenosti**". Ne samo privredni subjekti, nego također javne službe (škole i javna administracija - na lokalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou), zajedno ponovo iznalaze svoje odnose i načine da rade, organiziraju i upravljaju zajedničkim projektom "**Kvalitet u službi Društva**".

Evropska promotivna politika kvaliteta namijenjena je da naglasi značaj razvoja Evropskog imidža za kvalitet, i kulture bazirane na kulturnim različitostima i bogatstvu Evrope, da bi potaknula ekonomski rast, povećala uposlenost i konkurentnost kompanija.

Akcenat je radije stavljen na strateško upravljanje kvalitetom, bazirano na zadovoljstvu krajnjih korisnika, motivaciji i zadovoljstvu osoblja, dobrom obavljanju posla, efektivnosti kompanija koje imaju za cilj savršenstvo, nego na isključivo tehničke elemente kao što su osiguranje kvaliteta koje primarno traži da se osigura usklađenost sa specifikacijama.

Strateško, vizija Evropskog kvaliteta će naglasiti značaj razvoja Evropskog imidža i kulture, te potaknuti ekonomski rast, povećati uposlenost i dati veću konkurentnost kompanijama, dati viziju uloge različitih javnih i privatnih partnera u Evropskom okviru.

Cilj ove inicijative nije da kreira nove infrastrukture ili nove specijalne inicijative u ovom području, ukoliko one ne mogu doprinijeti značajnom porastu stepena interakcije između postojećih infrastrukture i politike, i da doprinese djelotvornosti njihovih promocija. Udruženje **Evropska platforma kvaliteta** kreirano 1994 godine, između dvije glavne Evropske organizacije u domenu kvaliteta (EFQM i EOQ) je konsolidiralo svoju ulogu kao jednog od fundamentalnih stubaca Evropskom pristupu kvalitetu i neophodno je za razvoj glavnih akcija obuhvaćenih EQPP inicijativom:

- Jačanje **Evropske nagrade za kvalitet** i proširenje njene primjene na mala i srednja preduzeća i omogućavanje putem svojih usluga svim Evropskim kompanijama bolje razumijevanje prednosti kvaliteta, provjeru njihove situacije s obzirom na objektivne kriterije, a sa ciljem ocjenjivanja njihovih operativnih rezultata u svjetlu ustanovljene politike i strategije.
- Osim nagrade postoje druga sredstva za širenje najboljih postupaka upravljanja, tako da industrija općenito, te kompanije male i srednje veličine mogu posebno imati koristi iz iskustava drugih, bez kršenja konkurentskih pravila Zajednice.

Postoji na primjer veliki broj privatnih i javnih **inicijativa za ocjenjivanje putem poređenja**. Nejednakosti prirode i različitosti primjenjenih tehnika i procesa, ne doprinose ispravnom promoviranju korisnosti i efikasnosti takvih tehnika kvaliteta. Industrijska saradnja i umrežavanje koje su svojstvene ocjenjivanju putem poređenja snažni su instrumenti za razvoj Evropskog načina rada, za istinski razvoj Evropske kulture kvaliteta koja može jačati Evropsku industriju interno i pomoći pri sučeljavanju sa spoljnim konkurentima.

- **Evropska sedmica kvaliteta** ima za cilj da tokom jedne sedmice provodi kampanju za jačanje svijesti javnosti, promociju i demonstraciju prednosti i značaja kvaliteta za konkurentnost Evropske privrede za privredne subjekte, javne službe i krajnje korisnike. Ove akcije kreću u drugoj sedmici novembra, da bi uključile "Svjetski dan kvaliteta" - drugi četvrtak u novembru.
- Postojanje sistema i formalnog programa **obuke i osposobljavanja osoblja na Evropskom nivou** postalo je esencijalno i čak preduvjet za uspješnu realizaciju pristupa kvalitetu u Evropskim kompanijama. Zbog toga je veoma značajno protežirati Evropsku platformu kvaliteta preko EOQ - a, u jačanju i transformaciji postojećih sistema za osposobljavanje osoblja koje se bavi kvalitetom u otvoren, transparentan i originalan Evropski sistem.

- **Observatorija kvaliteta** namijenjena je za sakupljanje, obradu i distribuciju upotrebljivih informacija o kvalitetu koje treba ostvariti. Putem mreže upotrebljive informacije će se diseminirati, razvit će se baze podataka o različitim aspektima kvaliteta i promovirati izrada studija o različitim aspektima kvaliteta.

3.6. Evropske direktive i nadzor tržišta

3.6.1 Uvod

Slobodno kretanje robe unutar jedinstvenog tržišta Evropske Unije zakonski se zasniva na evropskoj legislativi za proizvode. Međutim, takva legislativa može imati probitačan efekat samo ako građani Evrope imaju potreban nivo povjerenja u njeno korektno i efektivno djelovanje. Nuđenje istog nivoa zaštite i sigurnosti potrošačima, radnicima i drugim korisnicima ma gdje se oni u Evropi nalazili, te u isto vrijeme, osiguranje proizvođačima robe slobodne cirkulacije njihovih proizvoda a u cijeloj Uniji, uistinu je glavni izazov u izgradnji povjerenja.

Jedna od mjera koje doprinose povjerenju potrošača i proizvođača u efektivnom djelovanju Jedinostvenog tržišta je efikasno provođenje zakona u državama članicama. Sistem provođenja zakona mora biti u stanju svojim građanima pokazati da će neispunjavanja zahtjeva za sigurnost zdravlje i okolinu biti otkriveno i sankcionirano korektivnim mjerama. Na ovaj način se neće zaštititi samo korisnik proizvoda, nego i proizvođač od nelojalne konkurencije.

Primjena zakona će zaštititi i vrijednost CE znaka. Po novom pristupu legislativi evropskog proizvoda proizvođači imaju prilično široko područje slobodnog djelovanja u koje se organi vlasti više ne miješaju. Za razvoj proizvoda i proizvodnju odgovoran je proizvođač. Međutim, očekuje se da proizvođači na ovu slobodu uzvrate odgovornim ponašanjem tako što će na tržište plasirati samo one proizvode koji mogu ispuniti osnovne zahtjeve za sigurnost, zdravlje i okoliš. CE znak bi trebao biti vidljivi dokaz njihove odgovornosti. Istinska potvrda osnovnih zahtjeva povjerenja potrošača neće doći u pitanje ukoliko se loši proizvodi mogu odstraniti sa tržišta. Kontrola proizvoda na tržištu, ili nadzor nad tržištem, je nerazdvojivi dio sistema primjene zakona u oblasti legislative proizvoda. To je opći zadatak za koji organi vlasti u zemljama članicama moraju odrediti ili kreirati potrebne organizacije. Da bi one bile efikasne moraju im se dati potrebne ovlasti i dovoljna sredstva koja se moraju upotrijebiti za nadgledanje tržišta i otkrivanje proizvoda sa greškom.

Nadzor nad tržištem je bitna aktivnost za osiguranje efikasnog funkcionisanja Jedinostvenog tržišta. Dakle, nadzor nad tržištem zauzima istaknuto mjesto u procesu proširenja Evropske unije, naročito kada je u pitanju aspekt slobodnog kretanja robe. Ako bi se koncept Jedinostvenog tržišta trebao primijeniti u novim državama članicama iz centralne istočne Evrope, onda bi se tamo morao ponuditi isti nivo zaštite potrošača i proizvođača kao u ostatku Unije.

Zato, nove zemlje članice moraju ne samo prenijeti evropsku legislativu za proizvode u njihove vlastite zakonske sisteme, nego usvojiti i sistem nadzora nad tržištem duž granice Zajednice. Implementacija jednog efikasnog sistema nadzora nad tržištem je postala dio "acquis communitarie" (ukupnih dostignuća Zajednice) i neophodan je uslov za buduće članstvo. Buduće zemlje članice se uključuju u napore na osposobljavanju za što raniji ulazak. U tim nastojanjima one rade i na postizanju uslova za efikasni sistem nadzora nad tržištem.

3.6.2 Uslovi za nadzor nad tržištem

Postoji pet oblasti na koje treba obratiti pažnju jer su bitne za nadzor nad tržištem. Osnovna ideja je da, što je brži razvoj u nekoj od ovih oblasti, bolji su slovi za efikasan sistem nadzora nad tržištem.

Prva oblast je **legislativa**. Nadzor nad tržištem treba da ima zakonsku osnovu izraženu u nacionalnim zakonima, državnim propisima i ministarskim nalogima ili svemu što sistem u dotičnoj zemlji omogućuje. Zakonska osnova treba definirati, kako područje djelovanja, tako i osnovu za ovlast organizacije za nadzor nad tržištem. Da bi se evropska legislativa za proizvode mogla implementirati, a u djelokrugu ove studije to znači Direktive novog pristupa i harmonizirane direktive u oblasti prehrambenih proizvoda, farmaceutika i kemikalija, ona se mora prenijeti. Unutar ovoga procesa prenošenja može se razlikovati nekoliko faza.

Krajnja faza je, naravno, situacija u kojoj su direktive postale potpunodjelotvorne kao jedan integralni dio nacionalne legislative. Ipak, čak i u tom slučaju razlika se može praviti prema vremenu koje je proteklo od trenutka službenog objavljivanja. Što je to vrijeme duže, više je iskustvo u konkretnom nadzoru nad tržištem.

Ostale faze mogu se odnositi na legislativu koju odobrava Parlament, ali koja još nije službeno objavljena i djelotvorna, koja je u parlamentarnom postupku, o kojoj se raspravlja u kabinetima ministara prije upućivanja Parlamentu, legislativu koja je dio međuministarskih rasprava, koja je u fazi nacрта, ili najniža faza samo namjera da se nešto od toga u budućnosti ostvari. Međutim, nije bitna samo razvojna faza pojedinačnih direktiva, već i uzajamne veze direktiva. Kakva korist od primjene Direktive o mašinama ako se direktiva o elektromagnetskoj kompatibilnosti (EMC) i direktiva o niskom naponu (LVD) ne implementiraju istovremeno, ili u kratkom roku. Da li se harmonizirane direktive primjenjuju na početku, ili u kasnijoj fazi? Zašto često ima prednost otpočinjanje procesa sa harmoniziranim direktivama starog pristupa?

Druga oblast je **organizacija nadzora nad tržištem**. Očigledno je da bez organizacije za nadzor nad tržištem nema efikasnog načina zaštite potrošača i proizvođača. Osnovno pitanje je da li je neka organizacija određena za nadgledanje neke posebne direktive. Slijedeće pitanje je dali ta organizacija ima punu zakonsku ovlast, kapacitet, know-how i sredstva za efikasnu implementaciju svojih aktivnosti na nadzoru tržišta. To pitanje je bitno kako za aktivnosti monitoringa tako i za korektivne postupke protiv prekršitelja. I ostali aspekti mogu biti značajni u ovoj oblasti. Jedan aspekt je pitanje prikaza ovlasti različitih organizacija za nadzor nad tržištem, jer konkurentne organizacije ne pridonose efikasnosti sistema. Drugi aspekt je u vezi sa postojanjem nekih oblika koordinacije među organizacijama za nadzor nad tržištem.

Treću oblast formira **industrija**. Ono što je ovdje značajno je nivo razumijevanja u privrednoj javnosti novih propisa čije pridržavanje je obavezno. Evropska legislativa za proizvode prvo je provedena u industriji, jer ona postavlja zahtjeve za neka od bitnih svojstava industrijskih proizvoda. Osim toga, ona upućuje na određene kontrolne sisteme, kao što je HCAPP, modeli ocjenjivanja usklađenosti, GMP, GLP koje industrije moraju primijeniti. Uvođenje takvih novih mjera u velikoj mjeri ovisi o razumijevanju, spremnosti i sposobnosti poduzetnika da ih integriraju u svoju poslovnu praksu. To zavisi i od njihovog stajališta i povjerenja u efikasnost i nepristrasnost sistema nadzora nad tržištem. Jedan način za proširivanje znanja o novoj legislativi je korištenje svjesne kampanje od strane organa vlasti na objašnjavanju predstojećih promjena u propisima, korištenje nacionalnih ili regionalnih informativnih centara, slobodno korištenje pomoći eksperata, ili nekih drugih mjera javnog informiranja. Međutim, diseminacija informacija nije zadatak samo organa vlasti, nego i organizacija u industriji. One mogu pružiti informacije koje su mnogo više usmjerene na specifične potrebe njihovog članstva.

Četvrta oblast je **struktura za podršku**- ispitne laboratorije, standardizacija i akreditacija. Organizacija za nadzor nad tržištem, kao i industrija, moraće koristiti usluge akreditovanih laboratorija i instituta za certifikaciju, te nacionalnih i međunarodnih standarda na koje legislativa upućuje. Tijela za nadzor nad tržištem mogu koristiti svoje vlastite laboratorije ili ispitivanje uzoraka proizvoda mogu vršiti u laboratorijama neke treće strane. U svakom slučaju, prednost je ako su laboratorije za svoje metode akreditovane od strane međunarodno priznatog i potpuno neovisnog tijela. Korišćenje trećih strana za industrije može biti obavezno po propisima za ocjenjivanje usklađenosti u ovisnosti od od faktora rizika određenog proizvoda. Ugradnja međunarodnih standarda, i posebno evropskih standarda, u zbirku nacionalnih standarda omogućiće industrijama mnogo povoljnije opsluživanje međunarodnog i domaćeg tržišta. Ovo će se dodatno pojačati ako su kalibracije i sljedivost dobro organizovane aktivnosti.

Peta i posljednja oblast, u kojoj su potrebni pozitivni znaci razvoja, je oblast **svijesti i zaštite potrošača**. Jedan od centralnih ciljeva evropske legislative za proizvode je da se ponudi jedinstven nivo zaštite potrošača i uposlenika u svim državama članicama. Međutim, da bi se postigao ovaj nivo zaštite, potrošač sa svoje strane mora biti svjestan svojih prava kao i puteva i sredstava za njihovo ostvarivanje. Reakcija potrošača na proizvode lošeg kvaliteta i na proizvode s greškom predstavlja jedan važan input za tijela koja se bave nadzorom nad tržištem. Populacija koja dobro poznaje prava potrošača značajno može pomoći da se rad službenika koji vrše nadzor nad tržištem usmjeri na defektne proizvode i nefer praksu u trgovini. S druge strane, pritužbe potrošača ako se pažljivo obrađuju, mogu pomoći industrijama u njihovoj stalnoj borbi da unaprijede kvalitet. Međutim, ukoliko proizvođači ne reaguju i nastave isporučivati loš kvalitet, snaga potrošača na tržištu će ih konačno korigirati.

Procedura usklađivanja usklađenosti i nadzor nad tržištem

Osnovni cilj direktiva novog pristupa je da osiguraju besprijekorn nivo sigurnosti proizvoda koji slobodno cirkulišu na tržištu Zajednice. Neophodan element za ispravnu implementaciju ovog principa je nadzor nad tržištem. Postoji jasna razlika između procedure ocjenjivanja usklađenosti i nadzora nad tržištem. Procedura ocjenjivanja usklađenosti odvija se **prije** plasiranja proizvoda na tržište, dok sistem nadzora nad tržištem djeluje **nakon** što je proizvod plasiran na tržište. Strane koje provode nadzor nad tržištem u Evropskoj Uniji su:

- Proizvođači – prije plasiranja proizvoda na tržište,
- Carinski dužnosnici - za proizvode sa porijeklom izvan EU
- Ovlaštene organizacije za provođenje nadzora – nakon plasiranja proizvoda na tržište
- Sudstvo – pri pojavi incidenata